

DİSİPLİNLER ARASI BİR KAVRAM OLARAK ADLİ DİLBİLİM VE TÜRKİYE'DEKİ ÇALIŞMALAR¹

Aydan Fincan², Başak Uysal³

ÖZ

Adli dilbilim, dilbilim verilerinden hareketle adli metinlerde tespit çalışmaları yapan bir dilbilim alanıdır. Bu kavramla ilgili birçok tanım olsa da dilbilimci tarafından gerçekleştirilen amaca yönelik bir söylem çözümlemesi faaliyeti olması bu alandaki çalışmaların ortak özelliğidir. Adli dilbilimin verileri, adli olaylara konu olan tüm metinlerdir. Literatürdeki farklı disiplinler içinde yer alan çalışmalar, adli dilbilim alanına hizmet etmektedir. Adli dilbilim, ilk kez 1968'de Jan Svartvik tarafından kullanılarak literatürde yer edinmiştir; Türkiye'de ise ilk kez 2016 yılında farklı iki çalışmanın ana hatlarını oluşturmuştur. Araştırmanın Türkiye'de adli dilbilim alanında çalışacak araştırmacılara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Adli dilbilim, adli dilbilimin tarihi, dilbilimsel iz

Forensic Linguistics as An Interdisciplinary Concept and Studies in Turkey

ABSTRACT

Forensic linguistics is a field of linguistics which studies on judicial texts to determine declaratory using linguistic data. Even if there are lots of definitions about this concept, it is a common characteristic of these studies in the field to be a discourse analysis of action which is practiced by a linguist. The data of the forensic linguistics are all the texts subject to judicial cases. The studies at different disciplines in literature serve to forensic linguistics field. Forensic linguistics gained ground in literature for the first time in 1968 when used by Jan Svartvik. Nevertheless, in Turkey, it constructed baseline of two different studies in 2016. It is thought that this study will shed light to the researchers studying on forensic linguistics in Turkey.

Keywords: Forensic linguistics, history of the forensic linguistics, linguistic trace.

Giriş

Bireyin dünyada bıraktığı izler, genellikle sanat eserleri ve yapılar bağlamında değerlendirilmektedir. Mağaralardaki duvar yazılarından günümüzdeki sanat eserlerine dek bu algı, devamlılık göstermiştir. Dilin insanlar arasında bir iletişim aracı olarak kullanılmasıyla gelişen sözlü

¹ Bu çalışma “Adli Dilbilim Açısından İdam Mahkûmlarının Son Sözlerindeki Duygudurum İfadeleri” adlı tez çalışmasının kavramsal çerçevesinden üretilmiştir.

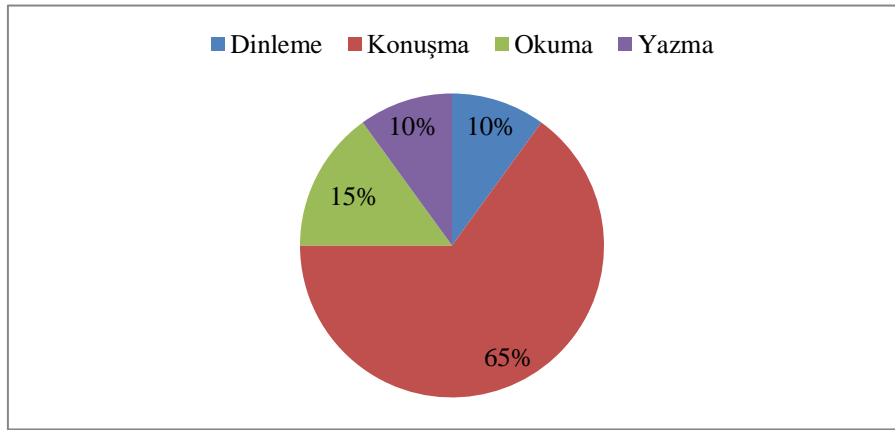
² Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara aydan.fincan@hotmail.com

³ Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara basakuysal@hotmail.com

kültür, zamanla yeni bir işaretleyici ve belirleyici konumuna gelmiştir. Böylece konuşma; bir akit, bir bağlayıcı unsur olarak insan hayatında rol almıştır.

Dilin bu toplumsal işlevi, onun sadece eğitsel boyutuyla düşünülmemesi gerektiğinin en önemli göstergelerinden birisidir. Dil eğitimi, sadece belli gramer kalıplarını kapsayan dil öğretimiyle sınırlandırılmamalı, birçok insani bilim ve durumla birlikte ele alınmalıdır (Yalçın, 2002: 15). Gerçekten de dil eğitiminin işlevselliği, kullanılabilirlik sahası ile imtihan edilmektedir. Kullanılabilirlik ise genel söyleyişle, dört temel dil becerisi kabul edilen dinleme, konuşma, okuma ve yazma ile belirlenir.

Aşağıda akademik zeminde adli dilbilim ekseninde incelenebilecek çalışmalara yer verilmiştir. Bu çalışmalar dil becerilerinin ekseninde değerlendirilmiş ve dinleme, konuşma, okuma, yazma alanına göre sınıflandırılmıştır.

Grafik 1. Dil becerileri ekseninde adli dilbilim çalışmalarının dağılımı

Çalışmaların genelinde görüleceği üzere dil becerileri, konuşma öncelikli alan olmak üzere adli dilbilim incelemelerinde temel malzemedir.

King (2004), idam mahkûmlarının aileleri ile yaptığı çalışma sonucunda hem ailelerin hem de idam mahkûmlarının inkâr, öfke, karmaşa ve güçsüzlük duygularını içeren bir süreçten geçtiğini tespit etmiştir.

Heflick (2005), idam mahkûmlarının son sözleri üzerine gerçekleştirdiği çalışmada 6 ortak tema tespit etmiştir. Bu temalar affetme, masumiyet iddiası, sessizlik, sevgi, aktivizm ve ölümden sonraki yaşama inançtır.

Jones ve Beck (2007), 26 idam mahkûmunun ailesi ile yaptığı görüşme sonucunda bu ailelerin sosyal izolasyon, çatışma, azalmış özsaygı, utanç suçluluk ve çaresizlik reaksiyonlarını gösterdiklerini tespit etmiştir.

Schuck ve Ward (2008), 1982-2006 yılları arasında idam edilen 379 idam mahkûmunun son sözleri üzerinde çalışmış ve mahkûmların son sözlerindeki anlamsal yapı bütünlüğünü incelemiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında mahkûmların mevcut durumlarını (kabul etme, inkâr etme, suçluluk vb.) anlatmak için tercih ettikleri anahtar kelime örüntüleri belirlenmiştir.

Bekar (2010), şizofreni tanısı almış hastaların değişik duygu durumlarına ait sözlü dil verilerini, aynı hastaların sağlıklı yakınları ve kontroller ile karşılaştırarak gruplar arasında istatistiksel ve dilbilimsel açıdan anlamlı farklılık olup olmadığını araştırmıştır.

English (2010), ana dili İngilizce olmayan tutukluların dil kullanım özellikleri üzerine bir çalışma gerçekleştirmiş, çalışmada ana dili Türkçe olan bir tutuklu ile yaptıkları görüşmelerden örneklere yer vermiştir. Çalışma sonucunda bu tutukluların mağduriyetlerini gidererek gerektiğinde bir tercüman temin edilebilmesi için bir İngilizce testi önermiştir.

Drew ve Walker (2010), polis merkezi aramalarında (911) arayanların telefonda kullandıkları dil özellikleri üzerine bir çalışma yapmıştır.

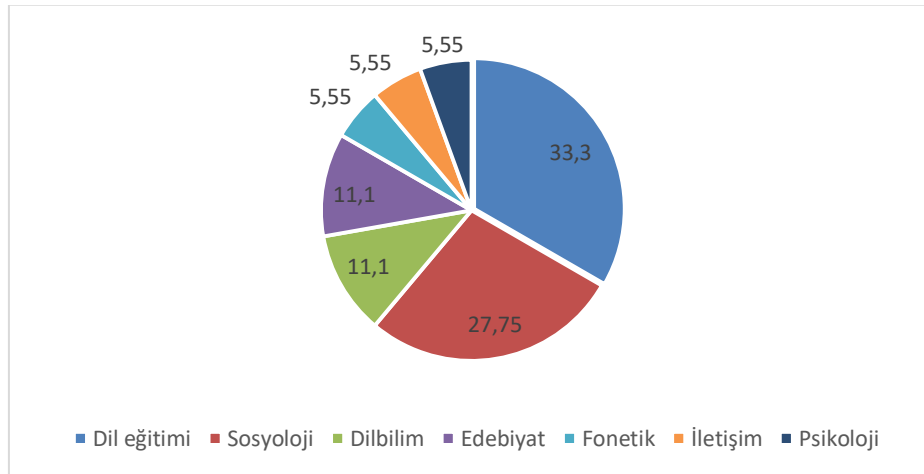
Eaton (2014), Kuzey Amerika'da yaptığı çalışma sonucunda bu bölgedeki kültürün özür dilemeyi bir onur göstergesi olarak gördüğü sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte çalışma yaptığı mahkûmlar pişmanlık konusunda ülkenin diğer bölgelerinden daha farklı bir dağılım göstermemiştir.

Rizza (2015), idam mahkûmlarının idam süreçlerindeki ritüelleri Huizinga'nın oyun kuramı çerçevesinde incelemiş ve mahkûmların son sözlerini eylemin kimliğini ortaya çıkaran ve oyun söylemini sunan bir ritüel olarak kabul etmektedir.

Malini ve Tan (2016), Virginia Woolf'un intihar mektubu üzerinde adli dilbilim temelli bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Linguistics Inquiry and Word Count (LIWC) programının kullanıldığı çalışmada İngiliz yazarı intihara sürükleyen asıl sebebi tespit etmek, duygudurumlardan hareketle amaçlanmıştır.

Upton, Carwile ve Brown (2016), Missouri eyalet hapisanesindeki mahkûmların son sözlerindeki ifadelerle yönelik bir inceleme gerçekleştirmiştir. 1995-2011 yılları arasında idam edilen mahkûmların son sözlerinden hareketle gerçekleştirilen çalışmada en yaygın temanın sevgi, en az rast gelinen temanın ise kabullenme olduğu görülmüştür.

Wolfman, Brown ve Jose (2016), adli süreçlere dâhil olan çocuklarla yapılan röportajlar esnasında çıkan iletişim zorlukları üzerine bir çalışma yapmışlardır. Yeni Zelanda'da gerçekleştirilen çalışma, 93 röportaj metninin incelenmesinden meydana gelmiştir. Çalışma sonucundaki en önemli sonuçlardan biri, ipucu içeren soru cümlelerinin uygulamada diğer soru çeşitlerine göre (evet-hayır soruları, tek yanıtı sorular vb.) daha başarılı olduğu yönündedir.

Grafik 2. Adli dilbilim çalışmalarının disiplinler arası çalışmalara dağılımı

Adli dilbilim çalışmalarının diğer disiplinlerle ilişkisi incelendiğinde birçok farklı disiplinle ortak çalışıldığı görülür. Bu doğrultuda adli dilbilim çalışmalarının tek boyutlu olmayıp birden fazla disiplini barındırdığını söylemek mümkündür. Bu çalışmalarda dil eğitiminin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada sosyoloji bulunmaktadır. Dilbilim ve edebiyat eşit oranda çalışılmıştır. Bununla birlikte en az disiplinler arası çalışma fonetik, iletişim ve psikoloji alanlarındadır.

İlgili çalışmalar incelendiğinde idam mahkûmlarının son sözlerinin literatürde geniş bir yer kapladığı görülmektedir.

Adli Dilbilim ve Tarihsel Gelişimi

Adli dilbilim, dilbilim verilerinden hareketle adli metinlerde tespit çalışmaları yapan bir dilbilim alanıdır. Kavram olarak ilk kez T. J. Evans davasının ifade tutanaklarını analiz eden Jan Svartvik tarafından kullanılmıştır. Bir dilbilimci olan Svartvik'in bu kavramı ilk olarak 1968'de

literatüre soktuğu bilinmektedir. Malini ve Tan (2016), adli dilbilimi “dil, suç ve kanun arasındaki arayüz” olarak tanımlar. Adli dil kullanımı ve algısına yoğunlaştığında dilbilimci, aynı bir ev yahut eğitim ortamındaki çocuğu gözler gibi resmî bir sürecin gözlemlenmesi görevindedir (Behrens, 2010: 181).

Literatür, adli dilbilim çalışmalarının terimsel bağlamda temel kaynaklarından birisi olarak Svartvik tarafından yayımlanan *The Evans Statements: A Case for Forensic Linguistics* isimli çalışmayı işaret etmektedir (Olsson, 2008; Coulthard ve Johnson, 2010). Cinayet işlemekle suçlanan Timothy Evans'ın polis memurları ile yaptığı görüşmelerde tartışmalı ve suçlayıcı kısımların olduğu bir dilbilimci olan Svartvik tarafından bu eserde tespit edilmiştir. Svartvik'e göre Evans'ın kızının ölümünü ele alan bazı ifade tutanakları, ölçülebilir bir şekilde farklı bir yapıya sahiptir ve böylece yeni bir adli uzmanlık alanı doğmuştur (Coulthard ve Johnson, 2010: 5). Evans'ın suçlu bulunup idam edilmesinden sonra asıl suçlu ortaya çıkmış, idamından 16 yıl sonra kendisine iade-i itibar gerçekleştirilmiştir (Svartvik, 1968: 18).

Svartvik, bir dil uzmanı olarak, bilimsel birikimini ve çabasını sonucunda insan hayatına mal olabilecek bir yanlışı düzeltmek için kullanmıştır. Bu olay, akıllara bir dilbilimci olan Chomsky'nin “Doğruyu söylemek ve yalanı ifşa etmek, aydının en büyük sorumluluğudur.” sözünü getirmektedir.

Adli dilbilim alanındaki ilk çalışmalar, aşağıdaki sorular ekseninde toplanmıştır.

1. Yargı sistemi içinde adli dilbilimin kapsam ve etkililiğini keşfetme ihtiyacı

2. Adli dilbilim içerisinde metodoloji geliştirme ve bu metodolojileri dilbilimci olmayanlar için de şeffaf hâle getirme (Olsson, 2008: 9).

Adli dilbilimin terim olarak yerleşmesini sağlayan bir diğer etken, polis sorgulamalarındaki dil kullanım özellikleri olmuştur. Destekleyici bir örnek olarak, Memon ve Stevenage (1996), polis sorgularında görüşmecinin olay hakkındaki bilgisi arttıkça muhatabını kapalı sorularla yönlendirdiğine dikkat çekmiştir (Hammond ve Thole, 2013: 149). Kapalı sorudan kasıt, açık uçlu soruların aksine muhatabı sadece evet yahut hayır biçiminde cevap vermeye yönelten sorulardır.

Adli dilbilimin verileri, adli olaylara konu olan tüm metinlerdir. Buradan hareketle Zimmerman (1987), acil durum (911) aramalarının yapısını aşağıdaki gibi belirlemiştir.

- Açılış
- İstek
- Soru dizisi
- Operatör cevabı
- Kapanış (Drew ve Walker, 2010: 96).

Adli dilbilimin erken uygulamalarından bir diğeri, ticari sahada görülmüştür. Birçok ülkede bilinen bir hazır yiyecek restaurantı olan McDonald's, bir diğer yiyecek üreticisinin “Mc” ön ekini kullanarak alt markalar türetmesini yasaklamak için girişimde bulunmuştur (Olsson, 2008: 7).

1993 yılında kurulmuş olan Uluslararası Adli Dilbilim Derneği ve bu dernek bünyesinde 1994 yılından itibaren çıkan *International Journal of Speech, Language and the Law* isimli süreli yayın, son olarak da iki yıl süreli uluslararası konferanslar vasıtasıyla bugün adli dilbilim, bir disiplin olarak rüştünü ispatlamayı başarmıştır (Coulthard ve Johnson, 2010: 2).

Adli dilbilim çalışmalarında tür olarak sıklıkla kullanılan metinlerden birisi de idam mahkûmlarının son sözleri olmuştur. Heflick (2005), idam mahkûmlarının son sözleri üzerine gerçekleştirdiği çalışmada 6 ortak tema tespit etmiştir. Bu temalar affetme, masumiyet iddiası, sessizlik, sevgi, aktivizm ve ölümden sonraki yaşama inançtır. Schuck ve Ward (2008), 1982-2006 yılları arasında idam edilen 379 idam mahkûmunun son sözleri üzerinde çalışmış ve mahkûmların son sözlerindeki anlamsal yapı bütünlüğünü incelemiştir.

Upton, Carwile ve Brown (2016), Missouri Eyalet Hapishanesindeki mahkûmların son sözlerindeki ifadelerle yönelik bir inceleme gerçekleştirmiştir. 1995-2011 yılları arasında idam edilen

mahkûmların son sözlerinden hareketle gerçekleştirilen çalışmada en yaygın temanın sevgi, en az rast gelinen temanın ise kabullenme olduğu görülmüştür.

Adli dilbilim alanı, bugün resmî kuruluşlar bünyesinde kendini gösterecek ve kimi üniversitelerde bağımsız bilim dalı olacak kadar ilerleme kaydetmiştir. Aston Üniversitesi bünyesindeki Adli Dilbilim programı, bu örneklerden birisidir. Aslında bu, adli dilbilimin ortaya çıkışındaki ihtiyaç da göz önüne alındığında ihtiyacın ve dilbilimsel kanıtların artması ile de yorumlanabilir.

Son 20 yılda, birçok ülkede mahkemelerin görülmesi esnasında dilbilim uzmanları görüşlerine başvuru sıklığında hızlı bir artış görülmüştür. Bu davaların içeriği, Yunan bir doktorun “can” veya “can’t” dediğinin belirlenmesinin tespitinden (Baldwin ve French, 1990), ticari marka davalarında münferit morfemlerin anlamı ve mülkiyetiyle ilgili anlaşmazlıklara (Shuy, 2002), söyleyiş esnasındaki benzerlik oranı derecesi ve iki ticari markanın bu sebeple karıştırılabilme ihtimaline (Gibbons, 2003), jüri yönergelerinde münferit kelimelerin bulanıklığına (Levi, 1993), intihal davalarındaki kelime ve kelime gruplarına dair mülkiyete (Turell, 2004) ve iki ayrı cinayet vakasında metinlerin uydurma olma suçlamasına (Coulthard, 2002) uzanacak kadar geniş bir yelpazeye sahiptir (Coulthard ve Johnson, 2010: 474). Örneklerden görüldüğü üzere, adli dilbilimin çalışma kapsamına alacağı dokümanlar, neredeyse ihtilaf olasılığı mevcut tüm dokümanlardır. Literatür incelendiğinde karşılaşılan başlıca çalışma dokümanları aşağıda sıralanmıştır.

- Telif hakkı ihlali konusu olan slogan, afiş ve marka isimleri
- Uyarı levhaları
- Kimliği belirlenemeyen konuşmacı tespiti (Jessen, 2010)
- Senet ve anlaşmalar
- İfade tutanakları (Coulthard ve Johnson, 2010)
- Vasiyetnameler (Danet ve Bogoch, 1992; Coulthard ve Johnson, 2010)
- İdam mahkûmlarının son sözleri (Heflick, 2005; Olsson, 2008; Uysal, 2018)
- Acil durum aramaları (Drew ve Walker, 2010)
- Fidyeye mektupları, banka soygunu notları, tehdit ve intihar mektupları (Behrens, 2010: 184)
- Suç etkinliği ile doğrudan ilişkili olmayan dilbilimsel kanıtlar (aşk mektupları, blog yazıları, günlükler) (Behrens, 2010: 184).

Bu kadar geniş bir hareket alanında tek bir yöntemin işlevsel olmayacağını ön görmek zor değildir. Her ne kadar Cheng (2012), adli dilbilimin davadan davaya duruma açıklama getirebilmek için yöntem değiştirebildiğini ve bunu bir problem olarak gördüğünü belirtse de aslında bu durum, adli dilbilimin yaşayan ve esnek bir bilim dalı olmasından kaynaklanmaktadır.

Türkiye’deki Çalışmalar

Türkiye’de YÖK tez merkezinde adli dilbilim kavramını anahtar kelime olarak kullanan tek çalışma, 2019 yılı itibarıyla Tanrıvere (2016)’ye aittir. Tez kapsamında 23’ü sahte, 24’ü gerçek olmak üzere 47 intihar mektubu, adli dilbilim ekseninde incelenmiştir. İntihar mektuplarının özgün bir tür teşkil ettiğini sonuç olarak sunan çalışma, adli dilbilimde tür çalışmaları açısından önem arz etmektedir.

Yüksel (2003), deneklerden farklı zamanlarda iki konuşma kaydını alarak laboratuvar ortamında analizlerini gerçekleştirmiş, adli süreci model alarak, suç konusu kaydın gerçekleştiği akustik ortam ve konuşmacının vurgu ve tonlama gibi parçalar üstü sesbirimlerine yansıyan psikolojik durumunu, şüphelinin kaydının alındığı ana taşıyarak, parametrik (nümerik) olarak da belirli güven aralığında adli konuşmacı tanıma incelemesi yapılabileceğini göstermiştir.

Eyüpoğlu (2012), cinsel suç mağduru çocukların ifadelerinden hareketle onların ifadelerinin gerçekliğini ve geçerliliğini test etmek amacıyla kullanılan krater bazlı ifade analizinin yerini ve

uygunluğunu incelemiş, kriter bazlı ifade analizinin kriterlerinin ortaya konmasında ve belirlenmesinde söylem çözümlemesinin olası katkılarını ortaya çıkarmış ve cinsel şiddet mağduru çocuk ifadelerinin, özel alan Fransızca eğitimi kapsamında ders malzemesi olarak kullanılabilirliğini göstermiştir.

Atmaca ve Uysal (2016), son sözlerinde inkâra yer veren 73 idam mahkûmunun ifadeleri üzerinde çalışmış ve sonuç olarak 15 tema belirlemiştir. İnkârdan sonra rastlanılan temalar, savunma ve sevgi olmuştur.

Uysal (2018), 1982-2016 yılları arasında Teksas Huntsville Eyalet Hapishanesinde idam edilen ve son sözlerinde inkâra yer veren 70 idam mahkûmunun ifadelerindeki zaman algısını incelemiştir. Çalışma sonucunda en çok ağırlık verilen zaman kipinin basit zamanlar olduğu görülmüştür.

Sonuç

Çalışmalar incelendiğinde Türkiye’de adli dilbilim alanına yönelik çalışmaların son 15 yılda var olduğu ve devam ettiği görülmektedir. Bu alanda dünyadaki çalışmalar birçok farklı disiplinle ilişkilidir, Türkiye’de ise dil eğitimi, dil bilgisi, konuşma ve psikoloji ile sınırlı kalmıştır. Çalışmalarda görüldüğü üzere uyarı levhalarından senet ve anlaşmalara, idam mahkûmlarının son sözlerinden tehdit ve intihar mektuplarına kadar birçok doküman adli dilbilim için çalışma kapsamındadır. Bu sebeple çalışma dokümanı açısından eksikliğin hissedileceği bir durum söz konusu değildir. Bununla birlikte dil eğitiminin işlevselliği esas alındığında dört temel dil becerisinin geliştirilmesine yönelik adli metinlerden faydalanmanın mümkün olduğu da görülmektedir.

Bu çalışmanın dünyada adli dilbilim alanıyla ilişkilendirilen disiplinlerden hareketle Türkiye’deki araştırmacılara örnek olacağı, adli dilbilim çalışacak araştırmacılara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Atmaca, Ç. ve Uysal, B. (2016). Condemnation in the last words of the execution prisoners: Texas Huntsville prison sample. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 2456-2478.
- Baldwin, J. & French, J. (1990). *Forensic phonetics*. London: Printer.
- Behrens, S. (2010). *Language in the real world and introduction*. New York: Routledge Handbooks.
- Bekar, İ. P. (2010). *Şizofrenlerin sözlü metinlerinde duygudurum görünümleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dilbilim Anabilim Dalı.
- Cheng, E. (2012). Being pragmatic about forensic linguistics. *Journal of Law and Policy*, 541-550.
- Coulthard, M. (2002). Whose voice is it? Invented and concealed dialogue in written records of verbal evidence produced by the police. J. Cotterill (ed). *Language in the legal process*. London: Palgrave, 19-34.
- Coulthard, M. & Johnson, A. (2010). *The routledge handbook of forensic linguistics*. New York: Routledge Handbooks.
- Danet, B. & Bogoch, B. (1992). From oral ceremony written document: the transitional language of Anglo-Saxon wills. *Language & Communication*, 12(2), 95-122
- Drew, P. & Walker, T. (2010). “Citizens’ emergency calls requesting assistance in calls to the police.” *The Routledge Handbook of Forensic Linguistics* (eds. M. Coulthard, A. Johnson). London: Routledge Handbooks.
- Eaton, J. (2014). *Honor on Death Row: Apology, remorse, and the culture of honor in the U.S. South*. Sage Open, April- June, 1-9. DOI: 10.1177/2158244014529777.
- English, F. (2010). “Non-native speakers in detention assessing non-native speaking detainees.” *The routledge handbook of forensic linguistics* (eds. M. Coulthard, A. Johnson). London: Routledge Handbooks.

- Eyüpoğlu, A. (2012). *Yaşanmış mağdur ifadelerinin söylemsel çözümlemesi ve Fransızcanın yabancı dil olarak öğretilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Fransız Dili Eğitimi Bilim Dalı.
- Gibbons, J. (2003). *Forensic linguistics: an introduction to language in the justice system*. Oxford: Blackwell.
- Hammond, L., Thole, K. (2013). *Suç Psikolojisi, Görüşme ve İfade* (Çev. Dönmez, E., Çoklar Başer, İ., Güler, M.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Heflick, N.A. (2005). Sentenced to die: last statements and dying on death row. *The Journal of Death and Dying*, 51(4), 323-336.
- Jessen, M. (2010). "The forensic phonetician: forensic speaker identification by experts" *The routledge handbook of forensic linguistics* (eds. M. Coulthard, A. Johnson). London: Routledge Handbooks
- Jones, J. S. & Beck, E. (2007). Disenfranchised grief and non-finite loss as experienced by the families of death row inmates. *OMEGA*, 54(4), 281-299.
- King, K. (2004). It hurts so bad: Comparing grieving patterns of the families of murder victims with those of families of death row inmates. *Criminal Justice Policy Review*, 15(2), 193-211.
- Levi, J. N. (1993). Evaluating jury comprehension of the illinois capital sentencing instructions. *American Speech*, 68, 20-49.
- Malini, N. L. M. S. Tan, V. (2016). Forensic linguistics analysis of Virginia Woolf's suicide notes.
- Memon, A., Stevenage, S.V. (1996). Interviewing witnesses: What works and what doesn't? *Psychology*, 7(6).
- Olsson, J. (2008). *Forensic linguistics*. Londra: Continuum.
- Rizza, C. (2015). Death row statements: A discourse of play. *Discourse & Society*, 26(1), 95-112. DOI: 10.1177/0957926514543228.
- Schuck, A., Ward, J. (2008). Dealing with the inevitable: strategies of self-presentation and meaning construction in the final statements of inmates on Texas death row. *Discourse Society*, 19, 43.
- Shuy, (2002). *Linguistic battles in trademark disputes*. New York: Palgrave.
- Svartvik, J. (1968). *The evans statements: a case for forensic linguistics*. Acta Universitatis
- Tanrıver, U. (2016). *İntihar mektuplarının psikodilbilimsel içerik ve tür özellikleri bağlamında incelenmesi: adli dilbilimsel bir yaklaşım*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Adli Bilimler Anabilim Dalı.
- Turrell, T. (2004). Textual kidnapping revisited: the case of plagiarism in literary translation. *International Journal of Speech, Language and the Law*, 11, 1-26.
- Upton, M., Carwile, T. & Brown, K. (2016). A qualitative exploration of last statements of capital punishment inmates in the state of Missouri, 1995-2011. *OMEGA-Journal of Death and Dying*, 75(4).
- Uysal, B. (2018). A review on time perception of death row inmates denials in their last statements in the context of forensic linguistics: the sample of Texas Huntsville Unit. *OMEGA-Journal of Death and Dying*, 77(4): 350-363.
- Uysal, B. ve Altunbay, M. (2018). Çağdaş gelişmeler ekseninde Türkçe eğitimi ve adli dilbilim. 10. Dünya Dili Türkçe Sempozyumu'nda sunulmuş sözlü bildiri. Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Wolfman, M., Brown, D. & Jose, P. (2016). Talking past each other: interviewer and child verbal exchanges in forensic interviews. *Law and Human Behavior*, 40(2), 107-117.
- Yalçın, A. (2002). *Türkçe öğretim yöntemleri yeni yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yüksel, C. (2003). *Aynı sözceğin ardışık sesletimi durumunda, içinde bulunan ünlülerin sesbilimsel parametreleri arasındaki tutarlılık derecesinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.